

condemnatoria nullum pariet tertio huic prædicium. Salgad. de Reg. protet. part. 2. cap. 8. num. 273. Cancer. variar. part. 2. cap. 16. numero 51.

- 2 Præterea quanquam sententia non præjudicet illis, qui æqualiter, ac independenter jus obtinent, velut si superetur heræs, aut legatarius; nam cohæredi, vel collegatario sententia non officit, ut præmissum relinquitur: id tamen fallit quoties duobus, pluribusve jus in solidum competit; etenim si qui prior jus in judicium deduxit, superetur, alius agere prohibetur, nisi provocatio utatur auxilio. Sic contingit in duobus reis credendi, & in collegatariis rei conjunctis. Salgad. d. cap. 8. ex num. 353. ac in duobus reis debendi, l. 20. titul. 22. p. 3.

SUMMARIUM.

- 1 A sententia inter alios prolata tertio, cuius interest, licet appellare.
- 2 Non admittitur sic appellans, nisi sua interesse probaverit.
- 3 Ob alienum interesse tertius non auditur, si appetet: quod limitatur.
- 4 Appellans quando teneatur causas exprimere.
- 5 Fatalia appellations à quo die computentur.
- 6 Quid quoad tertium appellantem pro suo interesse, & num. seqq.
- 7 Utrum sententia per injuriam in heredem lata noceat legatarius.
- 8 Tertius superveniens potest appellare antequam principali.
- 9 Etsi tertius prior appeller, si deinceps principali provocet, hic talis liti intererit, cui ille adfistero non prohibebitur.
- 10 Si tertio solo provocante, sententiam revocari contingat, num proficit principali.
- 11 Litigans superatus nullo modo obstat potest ne tertius, cuius interest, appellat, suspensa sententia exequitione.
- 12 Tertius nequit adversus tres sententias conformes appellare: quod declaratur numero 49. & 50.
- 13 Legatarii an possint provocare à sententia in heredem prolata postquam fatalia præterierint.
- 14 Venditor num valeat appellare à sententia in emptorem pronunciata, quando huic non licet, & num. seqq.
- 15 Venditor, & alius quisque tertius urum auditur appellans post sententia exequitionem in principalem, & num. 20.
- 16 Minor an restitu posse, ut à tribus sententiis conformibus appeller.
- 17 Restituitur ut appeller post terminum appellacionis præfixum, à sententia lata in eum, cui ipse vendidit.
- 18 Clausula, Appellatione remota, an comprehendat tertium pro suo interesse provocantem, & num. 34. cum seqq.
- 19 Servus ad Ordines sacros promotus, sciente, ac non refragante domino, libertatem assequitur abque jurifpatronatus gravamine.
- 20 Collatio Beneficii jurifpatronatus quando sine assensu patroni susineatur, & num. 33.

CAPUT. XV.

Ad Num. I.

A Sententia inter alios lata tertio, cuius interest, provocare permittitur. Gregor. Lop. in l. 4. gloss. 2. titul. 23. part. 3. Salgad. de retenzione Bullar. p. 2. cap. 13. numero 68. Pichard. manud. ad prax. part. 4. §.

Enucleatus, & auctus. Cap. XV.

- 27 De interpretatione clausula. Remota appellatio, ac de intellectu capitii Super eo, de officio deleg. remissio.
- 28 Tacens an consentire censeatur, & num. seqq.
- 29 Sententia de nullitate semper opponi potest, eti non appelletur ab illa, cum ex defectu jurisdictionis procedit.
- 30 Clausula, Appellatione remota, ita refungi debet, ut tertium provocantem non rejicit, cuius appellationi judex inferior deferre tenetur, & num. 37.
- 31 Non obstante clausula, Appellatione remota, provocare licebit quoties delegatus fines mandati transgreditur.
- 32 Res efficitur litigiosa, vel per litis contestationem, vel per citationem.
- 33 Res non fit litigiosa per actionem hypothecariam, agente creditore.
- 34 Rei litigiosa alienatio jure non subsistit.
- 35 Sententia in venditorem rei litigiosa exequitur contra emptorem etiam litigis ignarum.
- 36 Quanquam res litigiosa non sit, cum in fraudem iudicij quod pender alienatur, sententia in alienantem lata exequitur contra possessorem litiū consicum.
- 37 Excedit exemplum de vendente rem petitam post citationem priusquam litem contestetur.
- 38 Adiicitur aliud de debitore alienante rem obligatam, dum creditor agit hypothecaria.
- 39 Tertius possessor contra quem exequitur sententia inter alios pronunciata, ab ea poterit appellare intra tempus, quo principalis superatus audiretur.
- 40 Hs quibus sententia inter alios prolata non nocet, nisi litis consciis, permittritur appellare infra legimum tempus, à quo notitiam percepient, ibidem.
- 41 Scientibus quando noceat res inter alios judicata.
- 42 Nec quoad devolutivum effectum tertio appellans auditur.
- 43 Tertius, cuius interest provocare potest, eti principali prohibetur.
- 44 Quando tres sententia conformes censeantur, ne liceat appellare.
- 45 Contra tres sententias conformes non suspensa exequitione, de nullitate dicere licet, sed non appellare, & quare.
- 46 Tertio opponente nullitatem adversus tres conformes sententias, an exequio differatur.
- 47 Tertius, omissa appellazione, de nullitate dicere valet.
- 48 Cui appellatio prohibetur, potest dicere de nullitate, ibidem.
- 49 Tertius de nullitate agens si succubuerit, per appellacionem auditur intra legimum tempus, quod non labitur causa nullitatis pendente.

- 50 Regula est, ut appellans à definitiva non teneatur causam exprimere: idem est si vim definitivæ interloquitoria sententia obtainuerit, alioqui provocatio ab interloquitoria causæ expressionem desiderat. Marant. sup. num. 153. & 175. Paz Prax. tom. 1. part. 6. præm. numero 34. & 35. Pichard. dist. part. 4. §. II. numero 3. & 10 ubi distinguunt, ac rationem reddit.

Ad Num. 2.

- 51 De jure communi controvertitur, an appellations legitimum tempus a die latæ sententiae, vel à quo appellatur notitiam habuerit, computetur; Haud pauci à sententia pronuntiatione computandum existimat, ut videre licet apud Guazzin. d. defens. 36. cap. 1. à princip. Scacc. q. 12. ex numero 1. & num. 49. quibus faver expressum lex 22. tit. 23. part. 3. Plures D. de Faria Covar. Encl.

à die notitiae cum D. Covar. numerandum oportet, ut Gregor. Lop. in l. 2. gloss. 16. tit. 23. part. 3. Azeved. in l. 2. num. 51. tit. 17. l. 2. numero 63. titul. 18. lib. 4. Recop. Didac. Petr. in l. 1. ad fin. tit. 16. lib. 3. Ordin. Paz ubi sup. num. 14. Trentacinq. variar. lib. 2. tit. de appellas. refol. 7. num. 3. Mascal. de probat. concl. 120. num. 2. Marant. de ordin. judic. p. 6. art. 2. num. 215. Gratian. disceptat. cap. 161. num. 4. Donel. lib. 28. cap. 6. Pichard. d. part. 4. §. 10. num. 3. & alii, quos congesit Barbofa collect. cap. concertationi, num. 5. de appellat. ex quibus Donel. distinxit, an vicitus adseruit prolationi sententiae, necne. Aliter Scacc. ut personaliter citatus à die sententiae intra decem debeat provocare: quod si non citetur ad sententiam à quo notitiam obtainuerit. Apud nos decisum est, quod fatalia appellations non curant, nisi à notificatione sententiae, quæ per notarium intitatur: nec scientia aliunde habita sufficit, ut praxis observat per legem 1. titul. 18. libro 4. Recopil. Pichard. manud. part. 1. §. 14. per rotum.

Qua communis opinione retenta, disputatur an ipsa procedat in tertio, qui pro suo interesse intendit à sententia inter alios lata provocare, ita ut quamvis in rem judicatum transiret quod principale, qui intra tempus legitimum omisit appellare, ille non excludatur, modò appellations interponat intra decennium, à quo scientiam latæ sententiae habuerit. V. g. hæredi scripto de nullitate testamenti superato nota sententia fit, nec infra decem dies appellavit: deinde legatarius, ad cuius notitiam sententia ante non pervenerat, appellatus comparet, ac probat, cui assentientur Gregor. Lop. in l. 4. gloss. 1. titul. 23. p. 3. Pinel. in l. 1. part. 3. numero 50. vers. Limita tertio, C. de bon. matern. Cancer. variar. part. 1. cap. 17. numero 57. Scacc. sup. quest. 12. num. 75. vers. Declara septim. & num. 154. cum seq. & quest. 17. lim. 6. memb. 4. num. 95. vers. Declara ulterius, Petr. Barbofa in l. Venditor. num. 173. de judic. Didac Per. in l. 1. tit. 17. lib. 4. Ordin. Vantius de nullit. tit. quis poss. dic. de null. qui duo de nullitate agunt, à quibus quoad hoc, eti subdubius, dissentit Azeved. in l. 2. num. 45. titul. 17. lib. 4. Recop. Pro qua sententia est lex 2. ad fin. ibi: Fasta diez dias desde el dia que lo supiere, tit. 23. p. 3.

Sunt tamen alii, quibus aliud placet existimantibus, vel quod terminus tertio computatur à die sententiae, vel à notitia principali, ita ut tandem illi, quandiu isti liceat provocare, ut videat licet apud Scacciam quest. 5. numero 36. Hermof. in l. 36. gloss. 6. numero 10. & 16. cum aliis, tit. 5. p. 5. ubi de venditore, de quo idem tenet D. Covarruv. infra, num. 4. Sed sustinendo communem, cui Præful noster subscribit generaliter, ad ulteriora progredimur.

Cui non refragatur constitutissimum principium juris, quod tertius, de quo nobis est sermo, etiam ignarus litis laeditur sententia inter alios lata. & causam assumere tenetur in statu quo existit respectu principali; nam id verum habet cùm pendenti liti ut adfistat pro suo interesse, tertius admittitur tanquam accessarius, ac ideo sequitur principale. Non sic

si superatus appellationem omittens, causam prorsus deseruerit; quæ nullo in statu persistit, prima instantia perempta, sed tertius ut principalis causam assumit, item gerit velut auctor, novam instantiam instituit, ideo appellare vallet, et si vietus lapsu temporis excludatur: nec ei inscio debet nocere sententia quoad jus appellandi, quod independenter ab alio lege illi defertur, quamvis quoad illa, qua per principalem inter litigandum geruntur, aliud iure caveatur.

Ibi: *Hec enim sunt Jurisconsulti verba.*

9 Legem *Si servas plurim 53. §. 1. de legat.*
1. egregiè interpretatur Cujac. ibi, & obseruat. lib. 16. cap. 32. qui dempta negatione, cum D. Covarruv. tenet, sententiam in hæredem per injuriam prolatam nocere legataris His jus appellandi competit ex. l. 7. tit. 23. p. 3. Verum non temere sustineri posset contrarium exemplo venditoris, qui de evictione non tenetur, nec laeditur sententiæ per iniuriam judicis in emptorem latâ, ut prædictum D. Covar. variar. libro 3. cap. 17. numero 10. cui consentiunt plures apud Hermos. in l. 36. gloss. 12. num. 2. tit. 5. p. 5. per d. l. 36. l. Empor. 8. l. Si non injuria 15. C. de evictio..

Vers. *Hinc colligitur, posse quandoque.*

10 Hæc vera sunt, admisâ Alexandri opinione. Vide tradita suprà, ex num. 6. Illud est in comperto, tertio licere appellationem interponere priusquam principali, nec hujus exclusio ut præcedat est opus.

Ibi: *Tamen si appellant postea.*

11 Quanquam tertius in appellatione prævenit, si deinceps vietus provocaverit, ut principalis hic instantiam prosequetur, ille vero iti adiustare non prohibebitur, l. 7. tit. 23. p. 3. Scacc. de appell. quæst. 5. num. 35. atque etiam causam in se assumere, si eam superatus defuerit, quod regulariter tertio permittitur. Carleval. de judic. tom. 2. libro 1. tit. disp. 3. num. 5.

12 Appellatio tertii prædest principali, si interponatur intra tempus, quo hic provocare posset; etiòm tertius vistoriam reportet, nullum commodum sentier principalis. Lancell. de attent. part. 2. cap. 12. ampliat. 14. numero 26. Cancer. variar. part. 2. cap. 16. num. 55. sed quovis tempore prædese tenet post Gail. lib. 1. obser. 122. numero 7. Scacc. de appell. quæst. 12. num. 77.

13 Superatus nequit impediare tertij appellationem, à qua desistere non tenetur, quanquam principalis transfigat, aut suæ appellationi renunciet. Scacc. sup. quæst. 17. limit. 6. memb. 4. num. 44. & 45.

Ad Num. 3.

14 Non licet tertio ad appellationis subsidium subterfugere, nec enim adversus tres sententias conformes recursus adest aliquis, Clement. 1. de re judic. l. unic. C. ne lic. tert. provoc. l. 25.

tit. 23. part. 3. l. 5. tit. 17. l. 2. tit. 19. lib. 4. Recopil. quibus caveretur, ut nec supplicare permittatur: latè Salgad. de reg. protest. part. 3. cap. 16. per tot. Azeved. in eisdem regis constitutioibus Recopilationis, Aug. Barbosa collect. d. Clem. 1. in fin. Scacc. de appellat. q. 17. limit. 1. per tot. Trentacinq. variar. lib. 2. tit. de appellat. resol. 16.

15 Quæ quidem regula ampliatur, ut nec tertius, cui sententia inter alios late prejudicatur, valeat tertio provocare, licet ipse in secunda, vel tercia instantia compareat, & ante nonquam appellaverit, sed principalis. Sic legatarii, substituti, ad majoratum vocati, quibus sententia vel ignaris nocet, tertio provocare vetantur. Cancer. dict. cap. 16. numero 52. vers. Quando principalis, & num. 94. Lancell. de ampliat. 14. numero 22. Scacc. ubi proxime, numero 17. & quæst. 5. numero 36.

Utrum legatarius audiatur appellans, cum principalis non valeat oportet fatalium lapsum? ambiguit. Affirmat D. Covar. hic, quem sequitur Scacc. q. 12. num. 155. Legas tradita sup. num. 6. cum seqq.

Ad Num 4.

Extra controversiam est, quod nec vendor, sicut nec alius tertius similis, valet provocare, ubi principalis prohibetur, ut præmissi prouper. Illud autem disputatur, si principalis non excludatur auctoritate trium sententiarum conformium, sed quoniam fatalia appellationis præterierunt, an vendor admittatur appellans intra decem dies, à quo idem de sententia certior factus est; Affumant Fachin. controversial. libro 11. capite quinto, Urfill. ad Afflit. decis. 15. numero 3. Guzman. de evict. q. 12. numero 26. Tiraquel. tractat. res int. al. num. 28. Scaccia de appellat. quæst. 5. numero 3. juncta quæst. 17. limit. 1. numero 63. & limit. 6. memb. 4. num. 47. præter alios, refert Hermos. in l. 36. gloss. 6. num. 10. & 11. tit. 5. part. 5. Petr. Barbosa in l. vendor, num. 173. (ubi distinguit) de judic.

Rursus haud pauci cum nostro Præside negativam amplexi sunt, velut Giurba decis. 8. num. 32. Caballin. de eviction. §. 3. num. 145. Gratian. decis. 149. num. 14. Honded. cons. 25. à num. 23. l. 1. Hermos. sup. num. 13. ubi & alij.

Mihil ut ingenuè loquar, magis prior arridet opinio ex traditis num. 8. nullâ inter venditores & alios, quibus ignaris dicitur sententia noceare, quod appellationis terminum differentia constituta; etenim cum illis sicut istis indistincte pro suo interesse leges provocare permittant, cur potius in venditore, quam in ceteris tempus appellationis restringetur? Nec mens acquiescit rationibus, quas D. Covar. ad tuendum id discrimen inter legatarium, & venditorem expedit paulo inferius.

Quæret aliquis, an quæ nuperrim de venditore, ac paulo ante de ceteris similibus à numero 6. prædicti, procedant ad impedientiam exequitionem duntaxat, non vero post rei judicatae exequitionem? Et quidem Interpretes id communiter non explicuerunt, at Petr. Barb. in d. l. Vendor, num. 173. & Cancer. variar. part. 2. cap. 16. numero 113. aperte sentiunt, etiam

Enucleatus, & auctus. Cap. XV.

101

Ad Num. 5.

Clausula, Appellatione remota, restringitur ad litigantes principales, nec impedit quomodo tertius pro suo interesse valeat provocare. Tusch. pract. conclus. lit. A, concl. 400. num. 16. Marant. de ordin. judic. part. 6. art. 2. numero 339. Lancellot. de atten. part. 2. cap. 12. ampliat. 14. num. 6. & 7. Guttier. Pract. lib. 1. quæst. 118. num. 2. Menoch. de arbitrar. lib. 1. quæst. 9. num. 3. Scacc. de appellat. quæst. 17. limit. 6. memb. 4. num. 42. Aug. Barbosa cum multis tract. de claus. 9. num. 5. & 26.

Cujus clausule de effectibus fuse agit Barbosa ubi nuper, qui num. 15. obseruat, non prohiberi appellationem justam, ac legitimam, nisi causa Cardinali delegetur. Et num. 21. quod regulariter licet provocare, si de iniustitia constet ex auctor. Gurtierez. d. lib. 1. quæst. 120. à num. 3. Petr. Barbosa in l. peremptorem, num. 26. cum seqq. de judic.

Vers. *Quod si ex adverso.*

De intellectu capituli Super eo, de offic. de legat. videndus Aug. Barbosa in collectan. & alii, quos ipse refert.

Ibi: *Ubi probatur, valere ordinacionem servi.*

Servus si ad sacros Ordines promoveatur, scientie, & non contradicente dominio, liber fit, & jurepatronatus immunis, cap. Miramur 7. de serv. non ordin. l. 18. tit. 6. p. 1. l. 6. tit. 22. p. 4. Aug. Barbosa collectan. cap. num. 3. de servit. non ordin. Azor. Institut. moral. part. 1. libro 1. capit. 4. vers. Item si servus, Marian. Socin. tract. de obligation. libell. 11. num. 10. Quid si dominus contradicat, aut ignoret, habetur in d. l. 6. Quid si ad Episcopatum servus eleverit, ibidem, ac in l. 65. tit. 5. p. 1. Quod si Religionem ingrediatur, ac professionem emiserit, cap. si Servus, 54. distinct. l. 6. tit. 7. p. 1. August. Barbosa collect. cap. Si quis incognitus, 17. quæst. 2.

Ibi: *Ad idem tendit elegans.*

Si Episcopus intra tempus ad præsentandum jure constitutum absque præsentatione, patrono conscio, & non contradicente, Beneficium contulerit, collatio subsistit. Idem juris erit, si patrono ignaro clericus instituatur, modò patronus postquam conscius collationis fiat non reclamat, quia ex tacito consenu, vel expresso superveniente tenet facta institutione; sed reclamatio fieri debet infra quadrimensem, vel semestrem, quod patronis, ut præsent, conceditur. Barbosa collect. cap. Illud, in fin. de jurepatron. Vivian. prax. jurispatronat. lib. II. cap. 3. num. 8. lib. 12. cap. 5. à num. 8. & lib. 14. cap. 3. num. 48. & 49.

Vers. *Ceterum, lector candide.*

Resolvit D. Covarru. institutionem factam à delegato nullius esse momenti, etiam conscio, ac tacente Episcopo, ad quem spectabat jus conferendi de quo Interpretes laudati per Barbosam collect. cap. Super eo, num. 1. de offic. delegat.

N 3

Vers.